

Hind 10 senti

VIKERKAAR

EESTI NOORSOO RAAMAT-AJAKIRI

VIII AASTAKÄIK

Nr. 38

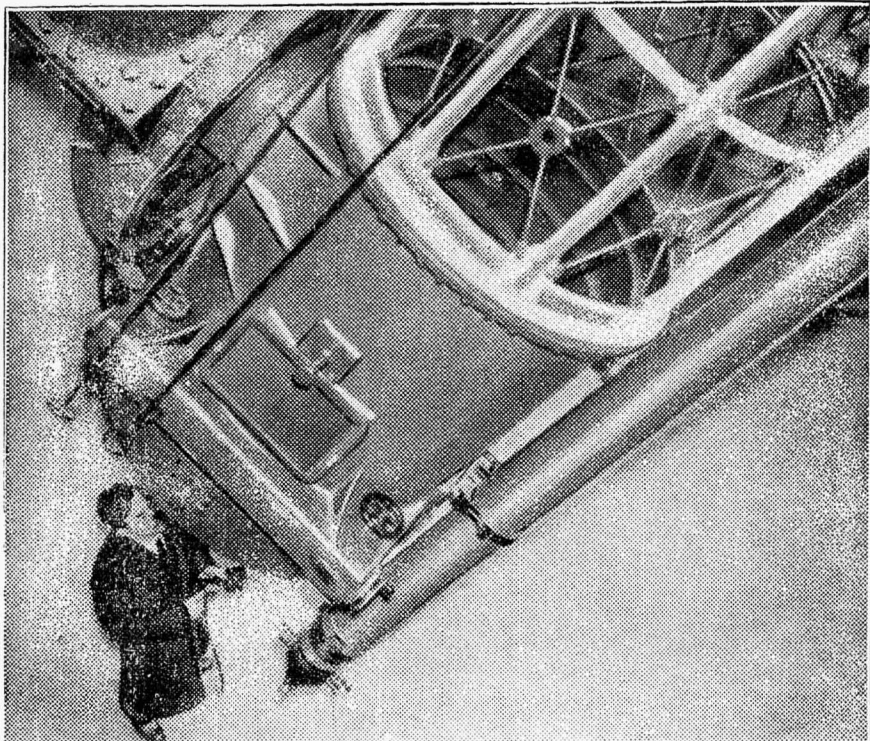
Toimetaja M. NURMIK

Nr. 38



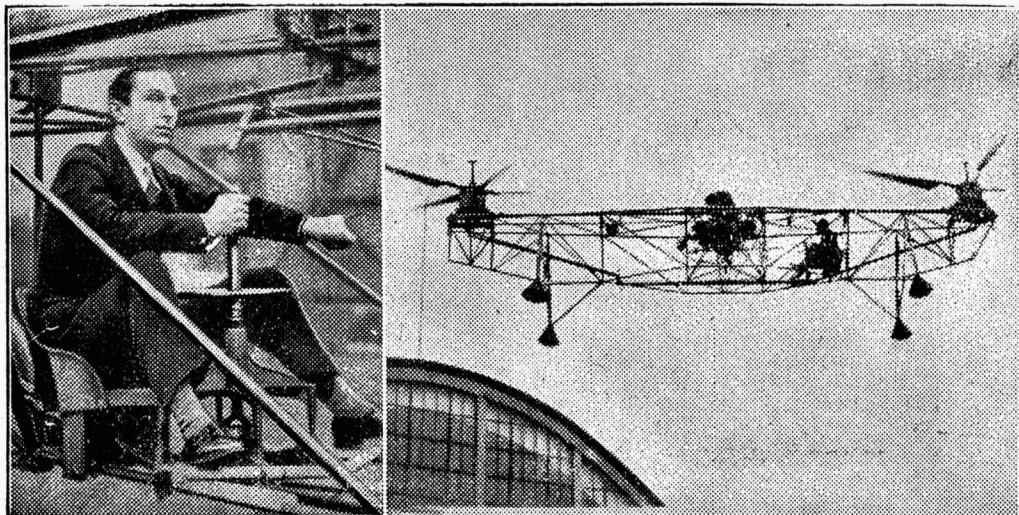
ÕIGLASED MEHED

„TÕBKOOL“ — TALLINNAS 1934



UUS HIIGLATELESKOOP GREENWICH'IS.

Hiljuti seati Greenwich'i kuulsas tähetornis, mis asub algmeridiaanil, üles uus vägev pikksilm, mis kauged maailmad meie silmadele veei lähemale toob. Kuulus tähetark uurib parajasti Marsi saladusi.



TIIBADETA LENNUK PÜSIB ÕHUS.

Belgia insener Florienne tegi Brüsselis uusi edukaid katseid tiibadeta helikopter-lennukiga. Sellega võib püstloodis tõusta ja maanduda, mida võimaldavad tuulikutiivad aparadi kummaski otsas. Pildil pahemal — lendur pärast õnnestunud lendu helikopteri tüüri juures. Paremäl — lennuk pärast püstloodis ülestõusmist õhus paigal püsesid.

ÕIGLASED MEHED.

I.

Tallinnas seisid umbes kolmesaja aasta eest Viruvärava lähedal kaks maja lähestikku. Need olid mõlemad ühesuurused ja ühte värvi, ühesõnaga nii sarnased kui kaks kanamuna. Kes just hästi ei teadnud, kumba majja ta pidi minema, see vahetas nad tihti üksteisega. Neis majades elasid sel ajal kaks ausat käsitöölise peremeest. Üks oli katelsepp ja teine tislter. Esimese nimi oli Wagner, teise nimi Wegner. Mõlemad mehed olid „hääd sõbrad ja truud naabrid.“ Mõlemad meistrid olid tublid töömehed ja töötasid sellide ja õpipoistega päevast päeva hommikust õhtuni. Oli jõudnud õhtu, istusid mõlemad meistrid pärna all pingil ja nad kõnelesid üheskoos tööasju ja oma noorpõlve eluaastaist, kus nad seltsis istunud ühes koolipingis. Nõnda olid nad kaua aastaid elanud sedaviisi suurimas sõpruskes, ja nende pääd hakkasid juba auga halliks minema. Nad olid ka mõlemad ausad mehed, nii et olid ka südame poolest ausad sõbrad.

Sel ajal möllas ühtepuhku sõda, ja rahuaega oli harva. Páris sõda ei olnud neil aastail küll Tallinna all olnud, kuid mööda maad hulkusid ühtepuhku vaenlaste salgad; nüüd aga tulid nad ühtejärge Tallinna poole, kes maad ja rahvast rüüstasid. Üks Harjumaal talupoeg, kes elas umbes viisteist versta Tallinnast eemal, nägi ja kuulis murega, et pidi tulema sõda. Ta oli ränga töö ja vaevaga korjanud 200 taalrit, mis oli sel ajal juba suur varandus. Ta kartis, et vaenlased võivad selle talt röövida. Ta otsustas selle raha linna hoiule viia. Sel ajal oli kombeks, et maarahvas oma raha ja hinnalised asjad viis linnadesse sugulaste ja sõprade kätte hoida, sest linnades oli ikka julgem vaen-

laste eest, kui mõisades, külates või koguni üksikuis peredes. Kui nende majad küll maha põletati ja loomad tapeti, siis linnast oli neil pärast ometigi veel midagi saada, millega jälle võis hakata otsast pääle.

Nõnda mõtles ka see talupoeg, kui sõjakära läks ikka suuremaks ja tuli lähemale. Ühel päeval ta pani ruunakese ette, pistis rahakoti põue ja läks linna poole. Tal polnud küll linnas sugulasi ega sõpru, kelle käest ta oleks võinud küsida hääd nõu, kuhu panna oma raha; üksi niipalju ta oli kuulnud, et värava juures oleva maja peremees pidavat olema aus ja tubli mees. Ka meie talupoeg oli aus, tubli ja südamest hää ning õiglane mees. Ta tuli linna, pani hobuse ühe kaupmehe hoovi ja läks ülalnimetatud kahe maja juure, mis olid just kõrvu.

Pärna all pingil istus katelsepp Wagner. Talupoeg vaatas veidi aega ja astus siis teretades lähemale. Kui see teretuse lahkesti vastu oli võtnud, küsis ta: „Aus härra, te vist oletegi selle maja peremees, nagu ma arvan?” Katelsepp jaatas, mispääle talupoeg edasi kõneles: „Kas võite mulle üht suurt hääd teha, mis teil vissisti võimalik oleks?”

„Miks mitte!“ vastas sõbralik katelsepp. „Kui ma aga võin täita, mis te mult nõuate, siis teen seda südamest hää meelega.“

„Te teate ju isegi, millised rasked ajad nüüd on,“ ütles talupoeg. „Vaadake, mul on praegu kaasas hää hulk raha, mis ma raske tööga ausasti palgehigis olen teeninud ja mustade päevade jaoks tagavaraks hoidnud. Tahaksin selle hää meelega anda kindlamasse kohta hoida kui see on mu enda juures kodu. Kas te ei võiks mulle teha seda meelehääd, see raha oma kätte hoiule võtta niikauaks kui on tulnud jälle rahulisemad ajad.“

„Kui te selle minu hooleks usaldate,“ ütles Wagner, „siis tahan seda teha hää meelega. Olen südamest rõõmus, kui teile selviisil võin hääd teha. Teie raha tahan hoolega hoida, just kui oleks see mu oma olevat.“

Aus talumees rõõmustas selle üle kõigest südamest. Ta võttis rahakoti põuest ja andis selle nende sõnadega katelsepa kätte: „Siin on see raha, kui tee nii hää olete ja seda vaevaks võtate hoida, siis hoidke seda nii kaua, kui ma ükskord jälle

tagasi tulen ja selle kätte palun." Wagner noogutas pääga ning võttis raha vastu. Sellega oli ka asi valmis.

Meie päevil oleks kohe pidanud tunnistuse vastu andma; sel ajal aga ei mõtelnud kumbki selle pääle, ei andja ega ka raha vastuvõtja, vaid nad pidasid kinni sest vanasõnast: „Meest sõnast, härga sarvist!" Talupoeg oli südamest rõõmus ja õnnelik, et ta oma talituse nii ruttu ja oma arvamise järele hästi korda saatnud. Ta andis tänades katelsepale kätt, jättis jumalaga ning sõitis rõõmsa südamega kodu poole.

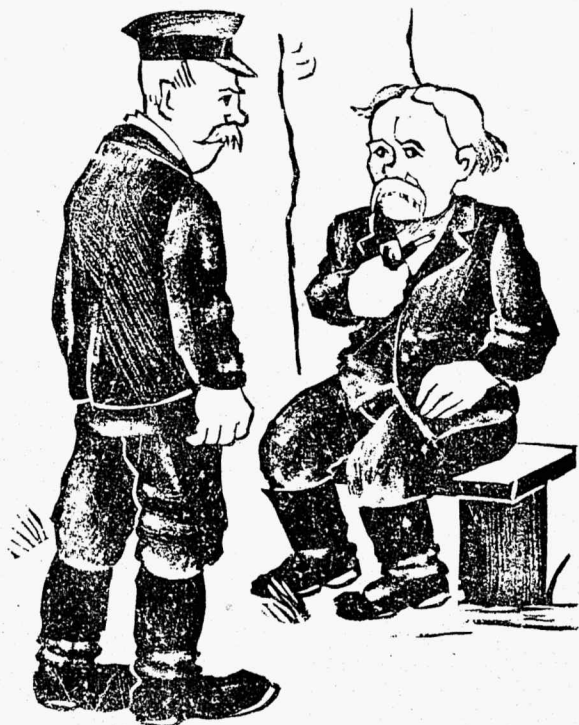
II.

Umbes kolm aastat oli juba sest ajast möödunud. Kumbki ei olnud vaheajal teineteist näinud.

Talupojal olid olnud viimasel aastal õnnetused, sellepärast läks ta ka linna raha järele, et sellega end jälle järjele aidata. Nende majade juure jõudnud, mis asusid just üksteise kõrval, ta nägi pinki samal kohal majade ees puu all alles olevatgi, just nagu kolme aasta eest, ja majaperemeest sääl istuvat. (Meie aus talumees on end aga siiski petnud, sest see pole mitte katelsepp Wagner, vaid ta sõber tisler Wegner, kes täna sääl istub.)

Talupoeg ei tea aga seda, vaid ta arvab ta just sellesama olevat, kelle kätte ta raha oli hoiule annud. Ta teretas sellepärast ka Wegneri sõbralikult, just kui vana tuttavat ja läks ta juure. Üsna ta juure jõudnud ta ütles: „Ma tulin nüüd kolme aasta pärast jälle ja paluksin kätte oma raha, mille ma teie kätte hoida andsin, sest mul on seda nüüd hädasti vaja.“

Vana auväärt tislormeistri imestus polnud mitte väike, kuuldes, et võõras mees, keda ta silmagagi polnud näinud, tuleb talt oma raha pärima. Ta vaatas suuri silmi talupoja otsa ega mõistnud esimesel hetkel seepääle sõnagi lausuda. Ka talupoeg imestas seeütle, et Wegner ta pääle vaatas ja esiti sõnagi ei lausunud. Viimaks ometigi ütles Wegner: „Te ütlete, et minu kätte kolme aasta eest olete raha hoiule annud? Mul on muidu küll väga hea mälu, nii et ma selliseid asju ilmaski enne pole unustanud. Seda ei mäleta ma sugugi enam. Mis raha see siis oli, mis te minu kätte hoida andsite?" Talupoeg oli nende



sõnade üle väga ehmunud ja kokkunud. Ta ütles aga ruttu ja kindla häälega: „Seda raha oli kakssada taalrit ja see oleks väga paha lugu, kui te selle olete unustanud ja mina niiviisi peaksin omast ilma jääma. Mul pole seda ka enne nii hädasti vaja olnud kui nüüd, kus mul mitmesugused hädad on olnud kanda. Kogu oma eluajal ma ei suudaks seda unustada, kui peaksin ilma jääma oma vaevaga teenitud rahanatukesest.“

Wegner ei mõsitnud seepäälle enam midagi öelda. Talupoeg näis olevat nii otsekohene ja õiglane oma kurva näoga, et keegi ei võinud teda petiseks pidada. Sellepärast ta ütles: „Olge rahul, armas vend! Kui te tõesti minu kätte olete raha hoida annud, siis peate selle saama ja saate selle jälle kätte. See võib väga hästi võimalik olla, et olen selle nende kolme aasta jooksul unustanud. Olge hääd ja istuge niikauaks siia pingile, kuni sisse lähen ja seda oma abikaasalt järele kuulan, ehk mäletab tema seda asja.“

Talupoeg istus rahulikult pingile ja jäi ootama majapere-mehe tagasitulekut. Wegner läks tuppa ja ütles oma abikaasale: „Väljas on mulle tundmatu talupoeg ja nõuab minu käest kahtsada taalrit, mis ta kolme aasta eest ütleb olevat minu kätte hoida annud. Kas sa ehk ei tea sest asjast, millest mina midagi ei tea?“

„Ma ei tea sest asjast midagi, ega ole ka ilmaski kuulnud, et keegi oleks meie kätte raha hoida annud.“

Niiviisi nad pidasid tüki aega aru; ei teadnud üks ega teadnud teine. Mees tähendas, et see talupoeg ei näi olevat petis.

Siis ütles lõppeks naine, kes oli valjult õiglane inimene: „Me peame selle raha siis küll muidugi temale välja maksma, nagu ta seda nõuab, ehk see küll on hulk raha, ja meil endilgi seda just ülearu ei ole. Meie aus nimi juba nõuab seda, ja see on ometigi enam väärt kui kõik kuld ja hõbe. Me võiksime ta küll tühjalt kaelast ära saata, sest et meil muidugi vist pole õigus talle maksa. Aga mis sünniks siis? Ta kõneleks vissisti igalpool sellest, et me ta raha oleme endile pidanud. Kes meid hästi tunneb, see muidugi seda ei usuks, et me teda oleme petnud, kuna jälle teised seda siiski usuksid, eriti veel need, kes meie õnne üle on kadedad.“

Wegner ei lausunud seepäale sõnagi, vaid mõtles natuke aega ja sügas kõrvtagust, nagu otsiks säält hääd nõu. Siis ta ütles: „Sa oled mõistlik naisterahvas, sul on ses asjas täiesti õigus, ma tahan ka selle järele teha, nii raske südamega, kui ma küll seda pean tegema.“

Ta läks toast õue, kus talupoeg raske südamega teda ootas. Sellele ta ütles: „Ma kõnelesin oma abikaasaga selle üle, armas sõber. Ta ei ütle ka sugugi sest rahast teadvat, millest te rääkisite. Aga me ei taha ses kahelda, ega ka seda, et te hätta peaksite sattuma. Te peate saama selle raha. Öelge aga, kui palju seda raha just õieti oli?“

Talupoeg ütles, et olnud täpsalt kakssada taalrit. Seepäale läks Wagner uuesti tuppa ning tuli varsti välja ja luges raha talupojale kätte. See võttis selle rõõmuga vastu ja tänas, öeldes: „Jumal tasugu seda teile, et olete olnud nii hääd ja lahked mu vastu! Kui te esiti ütlesite, et te sest rahast midagi ei tea, olin

ma väga ehmunud ja kurb, ning arvasin juba, et jään omast ilma. Mis ma vaene õnnetu mees siis oleksin pääle hakanud, kui ma neid kahtsada taalrit ei oleks kätte saanud? Ma poleks tohtinud seda kellelegi öelda, sest igauks oleks mind päalegi veel naernud ja pilganud, et uskusin niipalju raha ühe tundmatu inimese kätte. Te aga olete aus ja ustav mees, nagu ma seda juba sel ajal arvasin, kui ma raha teie kätte hoida andsin. Annaks Jumal, et mu raha, mille te vist kuhugi iseäralisse kohta olete kõrvale pannud, pea välja tuleks. See teeb mulle ütle mata kurba meelt, kui peaksite jääma selle arvamise juure, et selle raha olen ülekohtuselt teie käest nõudnud. Seepääle jättis ta sõbrali-kult jumalaga ja läks. Ka Wegner läks kergema südamega tuppa tagasi. Ta oli küll kakssada taalrit kaotanud, kuid sellega oli päästetud ka ta aus nimi.

Sest ajast oli jälle möödunud kolm pikka, kuid mõne mee-lest ehk kolm nii lühikest aastat, kui Wagner ühel päeval seda talupoega turul juhtus nägema, kelle raha oli tema käes hoiul. Ta tundis ta kohe, sest tal oli ta nägu selgesti meeles, nagu oleks ta teda alles eile näinud. Ta läks ta juure ja ütles talle naerdes õlale patsutades: „Vana hää sõber, kui kaua te tahate oma raha minu juures seista lasta? Ma olen seda enda arvates juba küllalt kaua pidanud hoidma, nüüd oleks ometigi ükskord ka aeg, et selle jälle ära viite.”

Õiglane talupoeg ehmus selle üle kangesti. Ta ei võinud midagi arvata, mis see mees talt pidi tahtma, ja jäi sellepärast suuri silmi ta otsa vaatama. Viimaks ta ütles: „Te ütlete, et olen teie kätte raha hoida annud?” „Tõega andsite minu kätte raha hoida. Arvake aga hästi järele, kui te ühel pärastlõunasel ajal mu juure tulite, kui ma oma maja ees pingil istusin, ja palu-site, et te sõjaajal oma raha pärast kodus julge ei või olla ja palusite mind võtta oma kätte hoiule, mida ma ka tegin. Te tunnete ju oma rahakoti, ja ega kakssada taalrit ka just üsna pisike raha ei ole, et selle järele ei maksa enam tulla. Olge aga nüüd nii hää ja tulge viige see ära!”

Nende sõnadega ta võttis talupoja käest kinni ja viis ta oma juure koju. Talupoja imestus polnud väike, nähes end jälle ole-

vat selle maja juures, kust ta ju kolme aasta eest oma kakssada taalrit oli kätte saanud.

Toas võttis Wagner kapist ühe rahakoti, mille talupoeg kuue aasta eest tema kätte oli hoida annud. Talupoeg tundis selles esimese pilguga oma rahakoti. Wagner avas koti, võttis raha säält seest ja pani oma ette lauale. Ta luges raha talupoja silma ees üle, mida oli tõesti kakssada taalrit. Talupoeg tundis rahadki veel ära.



„Noh, kallid sõber, mis ütlete te nüüd sellepääle?“ küsis Wagner. „On's see teie rahakott ja raha, nagu te selle kuue aasta eest mu kätte hoida andsite, või ei?“

„Jah, see on küll minu omandus,“ ütles talupoeg.

„Noh, olge siis nii hää,“ ütles Wagner, „ja võtke oma raha, sest kui kaua ma pean seda siin oma mureks hoidma.“

Talupoeg võttis raha ja pani kotti, kuna halb sisetunne talle ütles: „Võta aga, see on ju sinu omandus! See mees, kes sulle kolme aasta eest kakssada taalrit andis, on selle juba ammu gi

unustanud ega mõtlegi enam selle pääle; ka ei tea sa ta nime, kuidas võid sa siis selle raha ta kätte anda. Sa võid need kaks-sada taalrit väga hästi oma kasuks tarvitada. Sa oled ju küllalt muretsenud, kuidas sa nende kahesaja taalriga end läbi pead aitama. Nüüd aga annab just Jumal sulle kakssada taalrit, nii et sa kõigest hädast ja puudusest pääsed. Ära ole narr, vaid võta rõõmsa südamega vastu, mis sulle just vägisi pakutakse!”

Niiviisi umbes kiusas kuri teda taga. Me tuttav talupoeg aga kartis Jumalat ja katsus elada sellaselt ja teha nõnda nagu Jumala ja inimeste ees õige. Seepärast ei mõtelnud ta ka mitte kaua, vaid ütles katelsepale, kes sääl juures oli ja teda oli teraselt tähele pannud: „See on küll õige, aus meister, et ma teie kätte kuue aasta eest sama kotiga kakssada taalrit hoida andsin, ja nüüd andsite need jälle küll ausasti mu kätte tagasi. Selle eest tänan teid südamest, et te mu raha nii kaua olete hoidnud, kuid mulle aga on üks tundmatu inimene need kakssada taalrit juba välja maksnud, kes siin teie maja ees pingil istus. Kui ma ta juure tulin ja talt oma raha nõudsin, sest et ma teda teiks pidasin, siis ta ütles küll, et ta sest asjast midagi ei tea ega mäleta. Ometigi maksis ta mu nõudmise pääle selle raha välja. Nüüd näen, et ta mulle muidu raha on annud. Peaks ma ta nüüd üles leidma, et ma teadmata tehtud ülekohtu võiksin jälle hääks teha! Mu süda ei anna mulle enne rahu, kuni see aus mees jälle oma raha kätte on saanud! Olge nõnda hää ja aidake ta mulle üles otsida, ehk võite mulle hääd nõu anda? Te aga võtke see raha ja hoidke nii kaua oma juures, kuni me selle oleme leidnud, kelle raha see nüüd on; ma ei taha viia võõrast varandust oma katuse alla.”

Nende sõnadega ulatas ta Wagnerile rahakoti, kes selle ka vastu võttis. Ta mõtles natuke aega, siis ütles ta talupojale: „Kas just sama maja ees pingil istus see mees, kellest te kõnelete.”

„Jah,“ ütles talupoeg, „ta läks ka tuppa ja lubas oma abikaasaga selle üle rääkida, mispääle ta varsti jälle välja tuli ja mulle raha välja maksis. Ta näis umbes ka sedasama moodi, niisama vana ja üldse igapidi olevat teie sarnane, nii et ma teda teiks pidasin.”

„Kui see nii on,” ütles katelsepp naerdes, „siis leiame selle mehe kohe üles. See polnud vist keegi muu, kui meister Wegner, kes on minu parim sõber ja naaber. Tulge, lähme ta juure; ja te näete, et see on nõnda, nagu ma teile olen öelnud.“

Seepäale läksid mõlemad õue ja teisest uksest säält kõrvalt kohe jälle uuesti sisse. Talupoeg tundis ta esimesel pilgul. Mis nad seepäale omavahel kõnelesid, võib lugeja juba ise arvata. Wegner sai oma raha jälle kätte, kuna talupoeg talt tuhandevõrdselt andeks palus, et oli seekord eksinud. Wegner rõõmuskus kõigest südamest, kui seda lugu kuulis ja oma õigusliku varanduse jälle kätte sai. Kolm õigusearmastajat meest istusid veel tüki aega üheskoos ja ajasid mõnusat juttu. Üksteisest lahkudes jätsid nad südamliku käeandmisega jumalaga. Mõlemad meistrid olid ja jäid surmani truudeks sõpradeks ja naabreiks, kuna talupoeg jäi neile kolmandaks paremaks sõbraks; linna tulles läks ta alati nende juure. Ta ei vahetanud kumbagi meistrit ega maja enam üksteisega, sest oli nende vahe juba kord elus hästi tundma õppinud.

LEO WAISENBERG:

JACK LONDONI SEIKLUSED

Põgeneti ustest, läbi paberist seinte, kuidas juhtus, — kõik lasid jalga!

Teemaja oli peagu täiesti purustatud ja merimehed nõustusid maksuma kahjusid. Jack Akseliga läksid otsima rahulikumat pelgupaika. Pääuulits oli muutunud hullumajaks. Sajad joobnud madrused tuigerdasid edasi-tagasi. Ja kuna jaapani politsei oli abitu, siis saatis asumaa kuberner kõigile kippareile käsu koristada mehed päevaloojaks pardale.

Ja nüüd sündis päris tõeline lahing. Kuidas! Merimeestega, vahvate merimeestega tahetakse käituda sellisel alatul kombel! See kuuldus lendas välgukiirusega kuunarilt kuunarile ja kõik merimehed astusid viivitamata kaldale. Mehed, kel polnud vähimatki kavatsust minna kaldale, laskusid nüüd paatidesse.

Kuberneri õnnetu käsk kutsus esile üldise mässu. Pääkese loojumise aeg oli juba ammu möödunud, kuid merimehed ei tahtnud laevadele tagasiminekest kuuldagi. Nad jalutlesid lõbusate salkadena, kutsudes politseid üles sundima neid laevadele minema. Kõige tihedam ja lärmavam jõuk seisis kuberneri maja ees. Madrused lõugasid laulda, andes käest kätte neljakandilisi viinaga täidetud pudeleid ja tantsisid metsikuid tantse.

Politseinikud seisis kurva jõuguna, oodates kuberneri käsk; kuid tema oli vana ja tark ning viivitas. Terve see lugu näis Jackile suurepärasena. Siin olid lõbusad seiklused ja ta võttis neist ise osa. Ta oli vanade merimeeste seltskonnas, kes muretul pummeldasid keset Jaapani paberist maju. Jack sammus ühes madrustega, kes hoidsid üksteist käält kinni, laulis laule ja lärmitseis kõigi teistega ühes.

Siis ta oli äkki kirjus jaapani kalurite, tema laeva tüüri-meeste, noorte taanlaste, uljaste argentiina cowboyde jõugus. Kõik nad istusid, juues vastavate jaapani tseremooniatega ime-likke jooke tibatillukesist portselaantassikesist.

Siis ilmusid näitelavale valged jungid — kaheksateist-kahekümne aastased noorukid, merimehed küttimeiskuunareilt. Kõik need olid prisked, terved punapõksed julgete silmadega noor-mehed. Need olid Jacki noored toverid, ja kõik nad, lõpetanud pidustuse jaapani majakeses, läksid tähtede valgel, tuikudes ja üksteisest kinni hoides jalutama. Nad laulsid lõbusaid merimeeste laule, mida nad kuulnud vanult merimehilt.

Siis jäi väsinud Jack magama. Vara hommikul ta avas silmad ja nägi jaapanlannat rahutusega kummardamas enese kohal. See oli sõjasadama lootsi naine. Jack tundis, et tal on külm, et ta on liiga kergesti riietatud. Ta vaatas oma riietust. Oh, teie kõlvatud! Jack oli varastatud paljaks. Olid kadunud ta uur, mõned vähesed dollarid, kuub, vöö ja kingad.

Nõnda veetsid kolm toverit, selle asemel et tegelda kalastamisega, oma aja. Neil ei õnnestunud vaadelda kallast. Nad nägid ainult linna, joogimaju ja neljakandilisi viinaga täidetud pudeleid.

Järgnevad pikad meriteekonna päevad. Jack vaatles terasemalt merimeeste elu ja nägi, et kuigi selline elu on täis seiklusi, kuid pole siiski nii meelitatav ja võluv kui see näis talle varemalt. Ta nägi palju ranget⁴ ja roimarlikku ja püüdis asjalt kõigele sellele, mis ta nägi, leida seletust.

Raamatud oleksid võinud olla talle abiks. Kuid raamatuid tal kaasas ei olnud.

XVI

Jack hulgusena.

Tol ajal, kui Jack lõi „kampa“ töötute malevaga, ta oli kaheksateistkümnene aastane. Ta janunes uue ja vaba elu järele. Kus ta ei oleneks kellestki, — ei jaama ega tehase juhatajast. Ei ka mitte õpetajaist ega juht Kellyst.

Ta tutvus ühe hulgusega, kes juhuslikult oli sattunud töötute malevasse. Too jutustas talle vabast hulguse elust, täielikust vabadusest, ja Jack otsustas lõplikult lahkuda töötute malevast, tagasi pöördumata laagrisse. Missouri osariigis ta põgenes malevast ja läks mööda maailma hulkuma. Ta jõudis Buffalo linna, mis asus Ühendriige vastaspoolselt kaldalt kolmesaja kolmekümne viie kilomeetri kaugusel — Atlandi ookeani kaldal. Nõndaviisi ta läbis terve maa läänest itta.

Jack saabus Buffalosse jänesena kaubavagunis ja otsustas joonelt minna vaatama kuulsat Niagara koske, mis ei asunud Buffalost mitte väga kaugel.

Kui Jack saabus linna, linlased alles magasid. Jack sammus rahulikult piki tühja uulitsat, kui äkki nägi tulevat endale vastu kolme meest. Jack mõtles, et nood on samasugused hulgused kui temagi. Ta hoidus kõnnitee serva poole, et neid en-

⁴ r a n g e — vali, karm.

dast lasta mööda, kuid need ei kavatsenudki mööda minna. Keskmine mees pöördus Jacki poole küsimusega:

„Millises võõrastemajas te peatusite?“

Jack taipas kohe, milles asi seisab. See oli salapolitsei, aga kaks hulgust olid ta vangid. Nüüd salapolitseinik otsustas nendega liita ka Jacki.

„Ma saabusin just praegu,“ ütles Jack.

„Hüva, pöörge ümber ja minge mu eel, kuid ärge minge liig kaugele. Siin on kellelgi vaja teiega pisut kõneleda.“

Jack sai väga hästi aru, et salapolitsei vahistab ta hulkumise pärast. Kõik neli liikusid vangla suunas ning kahe päeva pärast mõistis kohus Jacki hulkumise pärast kolmeks kuuks vanglasse. Ja Jack ajas selga vangikuue.

Kolme kuu pärast vanglast väljudes, ta läks naaber-osariiki ja jätkas Ameerika idapoolseis osariigis mööda linnu ja külasid oma hulguse elu.

Seda hulguse-elu ta elas harilikult, ühe-kahe, aga mõnikord ka mitme, samasuguse töötu toveri seltskonnas, nagu ta oli ise.

Ükskord jälle Jack suundus ühe väikese linnakese raudteejaama poole. Ta leidis säält ärasõiduks valmis kaubarongi. Jack vaatas esimesse kaubavagunisse, nägi, et see oli tühi ja lipsas kiiresti vagunisse.

Vagunis ta leidis samasuguse piletita sõitja, „jänese“, või nagu neid Ameerikas nimetatakse „lõbusa kassi“, kes Jacki nähes pidades teda rongisaatjaks, hakkas hirmust vabisema. Kuid saades varsti teada, et Jack on samasugune „lõbus kass“, hulgus rahunes. Nad sattusid jutule, sõid oma eine ja heitsid siis puhkama ning uinusidki varsti.

Vahepääl hakkas rong liikuma. Tunni kahe-kolme pärast äratas Jacki parempoolse lahtilükatava ukse ragin. Jacki tover magas edasi, nagu poleks midagi juhtunud. Jack ärkas üles, kuid ei liigutanud end kohalt, vaatles ainult pooliti avatud ripsmete alt.

Ukse vahele ilmus esmalt latern, selle järele rongisaatja-konduktori pea. Saatur oli märganud hulguseid, koristas ettevaatlikult laterna ära ja sulges ukse tasa-tasa. See näis Jackile äärmiselt veidrana ja kahtlasena. Jack kuulatas ja kuulis, et

saatja suleb ettevaatlikult krambi. Nõnda siis oli uks suletud ja seda polnud võimalik seestpoolt avada. Üks kahest põgene-misteest ootamata kallaletungi puhul oli ära lõigatud. Ei, seda ei tohi lasta sündida.

Jack ootas mõne sekundi, läks siis pahempoolse ukse juurde ja katsus seda. See polnud veel suletud. Jack lükkas selle eest ära, ronis vagunist välja ja mööda vaguni puhvreid rongi teisepoolsesse külge. Siin ta avas ukse, mille saatja oli pannud krampi, ronis selle kaudu vagunisse ja tõmbas ukse kinni. Nüüd olid vabad mõlemad väljapääsud. Jacki kaaslane magas ikka veel.

Rong hakkas liikuma. Järgmisel peatuskohal Jack kuulis sammu ja pahempoolne uks prahvatas lahti suure mürinaga. Jacki kaaslane ärkas, kuid Jack teeskles nagu ärkanuks ta samuti praegu. Mõlemad nad jäid vaikides silmitsema rongisaatjat ja ta laternat.

„Andke kolm dollarit!“ ütles saatja.

Jack ja ta kaaslane andsid mõista, et nad nõustuvad andma küsitud summa, kuid ütlesid, et kahjuks neil raha ei ole. Siis saatja nõustus kahe dollariga, kuid Jack ja ta kaaslane ütlesid uuesti, et neil pole raha. Saatja hakkas neid nüüd külvama üle sõimuvalinguga ja nimetas neid kärnkonna poegadeks. Siis ta siirdus ähvardusile ja ütles, et, kui nad ei maksa, ta suleb nad vagunisse ja annab politsei korraldusse.

Saatja arvas, et Jack ja ta kaaslane on täiesti ta meelevallas: ta seisis ju ühe ukse juures, teise ukse oli ta aga mõni minut enne seda ise sulgenud. Kui ta hakkas kõnelema politseist, kargas Jacki õnnetu kaaslane hirmust moonutatud näoga teise ukse juure. Saatja hakkas valjusti ja lõbusasti naerma.

„Kuhu te ruttate? Ma sulgesin selle ukse väljastpoolt eelmises jaamas.“

Ta häälendas selle nii veendunud häälega, et ta sõnad mõjusid hoobilt Jacki kaaslasele. Kuid Jack teadis, et uks polnud suletud ja naeris salaja rongisaatja üle. Jacki kaaslane palus saatjat halastada, temaga ühines ka Jack, soovides endale nõnda luua mõne lõbusa hetke. Ta luuletas sellise loo, mis pidanuks liigutama ka rangeimat inimest; selliseis väljamõtlusis avaldus

juba ta kirjanikuand. Kuid temast jutustatud lugu ei liigutanud rongisaatja südant.

Veendudes, et Jackil ja ta kaaslasel pole tõepoolest raha, sulges rongisaatja ukse ja jäi hetkeks ootama, kuulatades, mida hakkavad kõnelema ta vangid. Jack andis endale vabaduse. Nüüd juba tema nimetas saatjat kärnkonnajooksjaks ja kirus teda samaste sõimusõnadega, mis ta oli kuulnud temalt.

Saatja püüdis Jacki peatada, ähvardades tulla vagunisse ja pühkida ta minema. Jack omakord lubas saaturile anda, niipea, kui ta peaks hakkama ronima vagunisse, jalaga vastu nägu. Seepärast saatja ei julgenudki avada ust, vaid kutsus endale teisi saatjaid abiks. Jack kuulis nende vastust ja kiireid samme mööda kruusa.

Kuid Jack teadis, et taganemistee on lahti ja hakkas valju häälega söimama saatjat ja ta kaaslast, nii kaua, kuni need lükkasid ukse lahti. Saatjad ei rutanud, nad arvasid, et Jack ja ta kaaslane on neil pihus. Jäeb ainult minna vagunisse ja kolida läbi häbematud hulgused. Saatjad hakkasid juba ronima vagunisse, kuid samal hetkel Jack lükkas eest kõrvale parempoolse ukse ja kargas ühes toveriga välja ja mõlemad pistsid jooksma.

Saatjad söötsid neile järele. Kuid Jackil ja ta kaaslasel olid hääd jalad. Nad ronisid üle kivimüüri ja olid äkki kalmistul; siit nad jooksid edasi ja kadusid üle tee paksu metsa. Rongisaatjad ehmusid, et järsku rong läheb ilma nendeta minema, ja jooksid tagasi.

Nõnda õnnestus Jackil pääseda teiskordsest vahistamisest.

Kuid nood maksutud sõidud ei lõppenud igakord kaugeltki nii õnnelikult. Juhtus sedagi, et Jacki pähe sadas tüsed ja range ameerika politseiniku nuut.

Vaatamata täielikule vabadusele, mida kasustas Jack, ta elu oli raske ja kodutu: harva juhuslik töö mõne farmeri juures, ööbimine tuule ja vihmaga lausa taeva all, parimal juhul niiskes, räpases kuuris või kaubavagunis.

Ta pöördus Kaanada kaudu Kaliforniasse tagasi, sõites Vaikse ookeani liini raudteel jäneseana seitsetuhat miili.

(Järgneb.)

Toimetuse juhataja: J. Käll, J. Parljõgi. O. Luts, A. Oengo-Johanson, M. Nurmik, H. Valma, Th. Brandt. Vastutav ja tegevtoimetaja: M. Nurmik. Tallitusjuht: H. Valma. Väljaandja: „Tõekool“. Toimetuse ja tallituse aadress: Tallinn, V. Roosikrantsi 3. Tellimishind: aastas 2 kr., poolaastas 1 kr., üksiknr. 10 s. „Vikerkaar“ ilmub 20 numbrit aastas. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised.